

**ŽIVOTNÁ PÚŤ RUSKÉHO SLOVAKISTU
KONSTANTINA VASILJEVIČA LIFANOVA ZAVRŠENÁ
(* 9. 10. 1955 – † 1. 8. 2025)**

Hedviga Kubišová



Konstantin Vasiljevič Lifanov, doktor filologických vied, profesor Katedry slovenskej filológie na Filologickej fakulte Moskovskej štátnej univerzity M. V. Lomonosova v Moskve (MGU), patrí nesporne k najvýznamnejším zahraničným slovakistom. V októbri 2025 sme si pripomenuli významné životné jubileum tohto medzinárodne uznávaného slovakistu, žiaľ, už bez jeho prítomnosti. Krátko predtým slavistický svet neprijemne prekvapila správa^[1] o jeho nečakanom skone - zomrel 1. augusta 2025, dva mesiace pred dosiahnutím 70. roku života. Spolu s mnohými slovakistami a slavistami, ktorí s uznaním sledovali jeho vedecké práce, chcem vyjadriť úprimnú ľútosť nad jeho nečakaným odchodom a zároveň pripomenúť dielo a aktivity tejto významnej osobnosti.

K. Lifanov zasvätil svoje celoživotné pracovné úsilie skúmaniu dejín slovenského jazyka a šíreniu poznatkov o jeho vývine. Členovia Katedry slovenskej filoló-

gie na MGU si ho vážili ako vzácneho človeka. Svojou prirodzenou autoritou si získaval priazeň kolegov i poslucháčov, jeho charizmatická osobnosť neodmysliteľne dotvárala atmosféru tohto pracoviska. Mala som česť pracovať s ním šesť rokov na Katedre slovanskej filológie ako lektorka slovenského jazyka, viedla som praktické cvičenia k jeho prednáškam. Vážila som si jeho vedeckú rozhl'adenosť, konzistentnosť a kolegiálnu ústretovosť. Jasne formuloval požiadavky, ktoré by sme mali na študentov spoločne klásť, vždy im zdôrazňoval potrebu pevných základov gramatiky slovenského jazyka, bol dôsledný v nárokoch a objektívny v hodnotení. Dokázal však byť aj empatický, plne akceptoval individualitu študentov a oni, napriek jeho povestnej prísnosti, neváhali obrátiť sa naňho s prosbou o odbornú pomoc. Vo vyšších ročníkoch kládol dôraz na systematické prehľbovanie poznatkov, čo motivovalo viacerých študentov slavistického oddelenia (nielen slovakistov), aby pokračovali v aspirantskej príprave pod jeho vedením. Pri sledovaní interných odborných diskusií na katedre či vystúpení na vedeckých konferenciách sa mi zdalo, že disponuje priam encyklopedickými vedomosťami z dejín slovenského jazyka. Ambíciou môjho príspevku je načrtnúť jeho životnú/pracovnú púť (lebo práca pre neho bola hlavným zmyslom života), poskytnúť náhľad do bádateľskej práce K. Lifanova a širokého spektra jeho lingvistických prác, ktorými prispel k hlbšiemu poznaniu vývinu slovenského jazyka.

Medzníky života K. V. Lifanova. Narodil sa 9. októbra 1955 v Serpuchove neďaleko Moskvy. V roku 1977 absolvoval slavistickú sekciu Filologickej fakulty Moskovskej štátnej univerzity (MGU), kde obhájil diplomovú prácu pod vedením prof. S. B. Bernštejna. Tu začal aj vyučovať na Katedre slovanskej filológie a pôsobil na nej až do konca svojho života. V akademickom roku 1979/1980 bol na študijnom pobyte na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave s cieľom zhromaždenia materiálov na kandidátsku dizertačnú prácu na tému *Kategória rodu a kategória životnosti v histórii slovenského jazyka*. Na svojej alma mater sa v r. 1996 stal docentom. V roku 2001 obhájil dizertačnú prácu pod názvom *Genéza slovenského spisovného jazyka* pre získanie titulu doktor filologických vied a v r. 2013 ho vymenovali za profesora na tamjšej katedre. Absolvoval viacero dlhodobých študijných pobytov: na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (1979 – 1980; 1989 – 1990; 1994 – 1995), na Univerzite v Pittsburghu (USA, 2001 – 2002) a na Univerzite v Budapešti (Maďarsko, 2009 – 2010). Ako hosťujúci profesor pôsobil na viacerých ruských, ale aj zahraničných univerzitách. Dlhodobo spolupracoval s Jazykovedným ústavom Ľudovíta Štúra SAV, bol členom redakčnej rady periodika *Slavica Slovaca*.

V centre vedeckých záujmov prof. Lifanova boli otázky histórie slovenského jazyka a jeho miesta v slovanskom jazykovom kmeni, vývin slovenského spisovného jazyka, dialektológia a gramatika súčasnej spisovnej slovenčiny. Veľký ohlas

v medzinárodnom slavistickom kontexte vyvolala monografia *Genéza slovenského spisovného jazyka* (Lifanov 2001; 2008), ktorá je sumarizáciou doktorskej dizertačnej práce^[2] K. Lifanova (2001) s enormným rozsahom 510 strán. Autor v nej ambiciózne predstavil novú koncepciu vývinu slovenského spisovného jazyka a identifikoval hlavné perspektívy jeho ďalšieho vývoja. Veľkú pozornosť venoval postaveniu slovenčiny v rámci slovanského sveta, pričom zdôrazňoval, že slovenčina má unikátne a osobitné postavenie. Jeho pohľad sa opiera o hypotézu, že slovenčina nie je len bežným členom západoslovanskej skupiny, ale skôr stredobodom, v ktorom sa križia vplyvy viacerých strán – slovenčina teda tvorí tzv. „centrálny“ areál, kde sa stretávali západoslovanské, južnoslovanské a východoslovanské vplyvy. V závere Lifanov vysvetľuje hlavné metódy práce: „dizertačná práca demonštruje, že zvýšenie záujmu o jazykové fakty, posudzované pri porovnávaní, nám umožňuje prekročiť rámec jednoduchého postulovania téz...“. V súvislosti s týmto dielom, ale aj s niektorými inými prácami sa na Slovensku rozvinula odborná polemika. Niektorí slovenskí lingvisti z Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra vyslovovali námietky proti argumentáciám K. Lifanova (explicitne napr. Ripka 2005). Rozmanitosť názorov, odlišné východiská a prístupy k spracovaniu témy sa prejavujú aj v hodnotení osobnosti Ľ. Štúra v príspevkoch popredných filológov (J. Dolník, S. Ondrejovič, K. Lifanov, J. Kačala, P. Žigo a i.) v zborníku *Jazykovedné dielo Ľudovíta Štúra v historických a súčasných interpretáciách* (Ondrejovič – Kmitová 2017).

V monografii *Jazyk duchovnej kultúry slovenských katolíkov...* (2000) Lifanov skúmal jazyk písomných pamiatok v predpisovnom období slovenčiny, prichádza k záverom, že Bernolákova kodifikácia bola prirodzeným vyvrcholením predchádzajúceho vývinu. V exemplifikácii vychádzal najmä z textov Kamaldulskej biblie, zdôrazňujúc tak existenciu predpisovných kultúrnych útvarov.

Výskum jazyka slovenských migrantov v USA si zaslúži osobitnú pozornosť. Tejto problematike sa K. Lifanov venoval niekoľko rokov. Prvá štúdia *K otázke podstaty jazyka východoslovenských publikácií z USA konca 19. – začiatku 20. stor.* (1997a) znamenala vstup do rozsiahlejšieho bádania. Významným posunom v ňom bola stáž K. Lifanova na Univerzite v Pittsburghu v USA v r. 2002. V rámci výskumného grantu vypracoval projekt pod názvom *Špecifické idiomy fungujúce v slovenských publikáciách v závere 19. a začiatkom 20. stor. v USA*. Miesto výskumu si nevybral náhodne, v tomto období sa totiž prísťahovala do danej oblasti najsilnejšia vlna slovenských emigrantov z východoslovenského regiónu. Podnetné prostredie počas pobytu v USA umožnilo bádateľovi zhromaždiť vzácny materiál. V analytických sondách do slovensko-amerických publikácií objavuje celý rad sociolingvistických parametrov. Ďalším miestom jeho výskumu bol Kláštor sv. Cyrila a Metoda v Denville v štáte Pensylvánia, kde sa zamerlal na súčasný pasívny bilingvismus rehoľných sestier, ktoré síce slovenčine rozumeli, ale aktívne ju nepoužíva-

li. Výsledkom výskumného pobytu v USA je monografia *Jazyk východoslovenských publikácií v USA. Koniec 19. začiatok 20. storočia*, ktorá vyšla vo vydavateľstve Lincom Europa (Mníchov 2005). Pri sumarizácii jazykových výskumov východoslovenskej enklávy v USA však autor s poľutovaním konštatuje, že mnohé písomné pamiatky sa nezachovali úplne. Touto monografiou sa zaradil k priekopníkom výskumu jazyka slovenských emigrantov v USA, publikoval ich aj v periodiku *Národný kalendár Almanac* (Pittsburgh: National Slovak Society 2005). Niektoré pripomienky k metodike jeho výskumov vyjadril I. Ripka. Konštatoval, že názory K. Lifanova, vyjadrené v prácach o tlači východoslovenských emigrantov v USA na prelome 19. a 20. stor., nemožno prijať bez istých výhrad: „Zvolené teoreticko-metodologické východiská výskumov mu však nedovolili nájsť jednoznačné a všeobecne prijateľné odpovede na všetky v úvode položené a formulované otázky“ (Ripka 2005). Neskôr K. Lifanov nadviazal na jeho pripomienky vo svojej stati *Ešte raz o jazyku východoslovenských publikácií v USA* (2006). S istým časovým odstupom polemicky reaguje na kritické poznámky I. Ripku, obhajujúc napr. aj samotný názov novín *Slovák v Amerike* a používanie jazyka v nich. Podľa zistení Lifanova tieto noviny vychádzali od začiatku v slovenčine (nie v maďarčine).

Články a štúdie K. Lifanova v slovenských periodikách mapujú výsledky jeho výskumov v priebehu niekoľkých decénií. Publikoval ich vo vedeckých periodikách ako *Slavica Slovaca*, *Slovenská reč*, *Jazykovedný časopis*. V časopise *Slovenská reč* sa predstavil už v r. 1983 článkom *Korelácia dátumu a lokálu vo vývine slovenčiny*. Na stránkach tohto časopisu pokračoval aj v neskorších ročníkoch jazykovými analýzami starších literárnych pamiatok, najskôr sa zamerlal napr. na tvorbu Štefana Seleckého (1990), neskôr skúmal *Slovenské verše* Petra Benického (1991). Ako dôverný znalec dejín spisovnej slovenčiny sa prejavil aj v stati *Spisovná slovenčina existovala aj pred A. Bernolákom?* (1997b). Dokladá ním tézu, že na území dnešného Slovenska „sa územná diferenciácia podriaďuje žánrovej“. Upozornil na fakt, že jazyk náboženskej literatúry je celistvejší a homogénnejší než jazyk administratívno-právnych pamiatok. Dôležitú úlohu v procese stabilizácie normy zohrávali tlačiarne, pričom dominujúce postavenie medzi nimi mala trnavská tlačiareň. Spontánne jazykové prejavy sú zachované iba v podobe výpovedí svedkov na súde, pretože vtedajší pisári ich počas súdneho rokovania pre krátkosť času nestihli upraviť v súlade s existujúcimi normami. Okrem toho boli tieto záznamy právnickými dokumentmi, ktoré museli čo najpresnejšie odrážať povedané. V dôsledku toho je v nich veľké množstvo nárečových prvkov, preto by sa mali kvalifikovať ako texty nachádzajúce na pomedzí medzi kultivovaným prejavom a nárečím.

Práce v zahraničných periodikách. Originálne myšlienky a detailne rozpracované témy historicko-jazykovedných slovákistických výskumov K. Lifanova neostávali bez odozvy ako „šuplíkové“. Naopak, stretávali sa s pozitívnym ohlasom,

občas však vyvolali aj zanietené polemiky odbornej verejnosti. Otvárali mu cestu do prestížnych slavistických periodík, čím sa zvyšovalo jeho renomé a status poprednej osobnosti svetovej slavistiky. Výsledky svojich výskumov publikoval v početných zahraničných vedeckých zborníkoch a časopisoch. Opakovane publikoval v ruskúskom zborníku *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. Napríklad v stati pod názvom *Formy prenikania stredoslovenského folklórneho koiné do sféry autorskej poézie (koniec 18. a prvá pol. 19. storočia)* (1998) interpretoval pohľad na vývin básnického jazyka. Prostredníctvom detailných lingvistických analýz skúmal podobu jazyka v básnických zbierkach J. Bruka (1794), J. Lányiho (koniec 18. stor.), D. Kubíka (1791), vo veršoch štúrovských básnikov (napr. S. Chalupku, pol. 19. stor.), ako aj v hymnickej piesni *Nitra, milá Nitra* z Hurbanovho almanachu *Nitra II.* (1842). Významným príspevkom k propagácii dejín slovenského jazyka v zahraničí je najmä štúdiá *Dynamika literárno-jazykovej situácie na Slovensku v 14. – 19. storočí* (1997c), publikovanú v austrálskom zborníku *Australian Slavonic and East European Studies* (ASEES) (Austrálske slovanské a východoeurópske štúdiá). O vedeckých štúdiách publikovaných v európskych i mimoeurópskych zborníkoch som informovala už dávnejšie v zborníku *Opera Slavica* (Kubišová 2008).

Názory ruských lingvistov na slovenský jazykový kontext prezentoval K. Lifanov vo viacerých vedeckých štúdiách, čím poskytol nové impulzy slovenským bádateľom. V článku *K 110. výročiu vyjdenia II. zväzku prednášok zo slovenskej jazykovedy T. D. Florinského* (2007a) autor zdôraznil záujem ruských lingvistov o slovenčinu, dokladujúc to obsiahlym citátom Florinského: „*L. Štúr zaviedol do literatúry strednú slovenčinu v úplnom rozsahu a pri voľbe tvarov zo všetkých stredoslovenských nárečí dával prednosť liptovskému.*“ Ďalej sa Florinskij pochvalne vyjadril o nutnom zásahu vzdelancov M. M. Hodžu a M. Hatallu do kodifikačného procesu pri reforme spisovného jazyka a o uplatnení etymologického princípu v pravopise. V článku *Rusko-slovenské paralely vo formovaní spisovných jazykov* (2007b) Lifanov o. i. uvádza aj názory I. I. Sreznevského, ktorý už v 19. storočí v ruskom prostredí presadzoval chápanie slovenčiny ako samostatného jazyka, čo bolo v tom čase v iných krajinách celkom výnimočné.

Z prác tohto milénia. K. Lifanov nepretržite pokračoval vo výskume dejín spisovného jazyka. Dôkazom je štúdiá *Hierarchia kultúrnych jazykov v slovenských písomnostiach predkodifikačného obdobia* (2002) nadväzujúca na výskumy publikované v už spomínanej monografii *Jazyk duchovnej kultúry slovenských katolíkov* (2000). Autor tu predkladá zreteľné dôkazy o tom, že spoločná písomná tradícia na Slovensku existovala už pred kodifikáciou spisovného jazyka, zdôrazňujúc hypotézu, že „kultúrnu západoslovenčinu pokladáme za hlavnú podobu predbernolákovskej celoslovenskej písomnej tradície, kým kultúrnu stredoslovenčinu a kultúrnu východoslovenčinu iba za územné varianty jednoliateho celku“ (2002). Výsledky

takto orientovaného výskumu predkladá K. Lifanov aj v stati *Almanach Zora a štúdium dejín spisovnej slovenčiny* (2010), kde početnými exemplifikáciami dokumentuje, že almanach *Zora* je mimoriadne dôležitým svedectvom vývinu spisovnej slovenčiny. Poskytuje totiž mnohé informácie umožňujúce pochopiť podstatu procesov prebiehajúcich pred kodifikáciou Ľ. Štúra a krátko po nej.

K. Lifanov zanietene pracoval až do konca života, smrť ho zasiahla celkom nečakane, v plnom pracovnom nasadení. Dokladá to štúdia *Fonéma <з> v histórii slovenského písomníctva* uverejnená vo *Vestníku MGU* (2025), v ktorej sa autor sústredil na málo sledované javy v oblasti fonetiky.

Pedagogická činnosť prof. Lifanova bola neodmysliteľnou a obľúbenou súčasťou jeho pracovného života. Podieľal sa na formovaní viacerých generácií slovakistov. Študenti s uznaním vzhladali k jeho všestrannej osobnosti, oceňovali jeho pedagogický takt, entuziazmus v práci a schopnosť inšpiratívne prezentovať fakty. Nemalú časť jeho spisby tvoria učebnice *Morfológia slovenského jazyka* (Moskva 1999), *Dialektológia slovenského jazyka* (Moskva 2012; 2015), *Skloňovanie v slovenskom spisovnom jazyku* (Moskva 2022) – všetky sú napísané v ruskom jazyku, keďže ich adresáti boli nielen slovakisti, ale aj slavisti a širší okruh odborných záujemcov o filológiu. Obdivuhodnú škálu vedomostí dokázal pútavo odovzdávať aj svojim študentom. Poslucháči slovakistiky vyšších ročníkov sa pod jeho gesciou podieľali na preklade výberu slovenskej prózy, ktoré boli uverejnené vo viacerých zborníkoch, napr. v antológii *Dunajská mozaika. Slovenská novela 20. storočia. I. a II.* (Moskva, 2008, 2013). Adepti tohto odboru sa aj zásluhou K. V. Lifanova úspešne uplatnili v rôznych oblastiach života: dnes sú to vedci, učitelia, novinári, prekladatelia a tlmočníci, niektorí pôsobia v diplomatickom zbore SR alebo RF. Vštepoval im potrebu rozvíjania jazykového citu, zodpovednosť a konzistentnosť v práci.

K. Lifanov dlhé roky pôsobil v redakčných radách mnohých periodík (vrátane časopisu *Slavjanovedenie*) a lingvistických zborníkov v Rusku, v iných slovanských krajinách (Česko, Poľsko, Bulharsko), najčastejšie však na Slovensku. Pod jeho vedením boli obhájené viaceré kandidátske dizertácie. Od roku 2003 bol členom odborných dizertačných rád v akademickom prostredí ruských univerzít. Spolupracoval aj s niektorými slovenskými akademickými pracoviskami, napr. s Univerzitou Komenského v Bratislave, Prešovskou univerzitou, Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici, kde neraz pôsobil ako oponent pri obhajobe dizertačných a habilitačných prác. Za svoje celoživotné dielo a zásluhy bol profesor Lifanov viackrát ocenený: Pamätnou medailou UK v Bratislave (2004), Medailou Spolku slovenských spisovateľov (2006) a Pamätným odznakom k 250. výročiu MGU (2004).

Skončila sa životná púť K. V. Lifanova, rozhladeného vedca, ktorý svoje celoživotné úsilie venoval synchronnému i diachrónnemu výskumu slovenského jazyka a práci na tejto postati zasvätil celý svoj profesijný i osobný život. Dôsledným heu-

ristickým bádaním pramenných materiálov pracoval v oblasti výskumu dejín slovenského jazyka a vďaka poznaniu širokého slovanského jazykovedného kontextu ho prehĺbil aj o reflexiu slovakistických výskumov zo zahraničia. Dokázal zasadiť vývoj slovenčiny do širšieho európskeho kontextu a zdôrazňoval zásadný význam analytického skúmania písomností z rôznych temporálnych, teritoriálnych, konfesiónálnych a pragmatických hľadísk, ako aj potrebu precízneho citovania. Generácii začínajúcich vedcov permanentne vštepoval do mysle nevyhnutnosť zaujímať sa o konkrétne jazykové fakty, výskumy a porovnávacie analýzy. Slovenskú odbornú verejnosť upozorňoval na názory ruských filológov, ktorí v 19. storočí vítali iniciatívu menších národov a podporovali ich v boji za vlastný národný jazyk (Florinskij, Sreznevskij a i.). Niektorí z ruských slavistov boli osobne spriaznení s predstaviteľmi slovenského národného hnutia a kodifikáciu spisovnej slovenčiny vnímali ako významný krok na ceste k formovaniu národnej samostatnosti. Z pozície renomovaného slavistu a slovakistu K. Lifanov zdôraznil osobitné postavenie slovenského jazyka v centre areálu slovanských národov. Patril k tým, ktorí sa v podstatnej miere pričinili o poznanie vývinu slovenského jazyka, a to nielen v slovanskom jazykovom areáli, ale tiež v celoeurópskom kultúrnom kontexte, dokonca aj v USA a Austrálii. Podľa najnovších údajov publikoval 154 článkov a 15 kníh (kompletná bibliografia prác K. Lifanova je zverejnená na webstránke Istina)^[3].

Odchodom K. V. Lifanova stráca ruská slavistika významnú osobnosť, zároveň to však znamená aj vážne ohrozenie odboru slovakistiky na Moskovskej štátnej univerzite v Moskve, keďže v aktuálnom zložitom období bol hlavným garantom slovakistiky na MGU, ktorá je jedinou univerzitou v Ruskej federácii, kde bolo možné študovať slovakistiku ako hlavný odbor. Táto špecializácia bola otvorená už v r. 1948^[4], prví absolventi získali diplom v r. 1953. Prof. Lifanov kriticky pripomínal, že moderná lingvistika niekedy zabúda na materiálovú základňu jazyka, od začínajúcich vedcov vyžadoval návrat k poctivému štúdiu archívnych prameňov pomocou moderných komparatívnych metód. Udivoval húževnatosťou vo vedeckovýskumnej práci, disponoval fascinujúcou pamäťou, neobyčajným zmyslom pre detail a schopnosťou synergicky spájať poznatky slovakistických výskumov v komparáciách s lingvistickými bádaniami v širšom slovanskom kontexte. V spätnej reminiscencii si uvedomujem širokospektrálnosť vedeckej pozostalosti K. Lifanova, preto pokladám za vhodné zdôrazniť potrebu dôkladnej reflexie jeho prác, z ktorých vyžaruje snaha o preniknutie do hlbkovej podstaty vývinu slovenčiny. Predovšetkým však chcem vyjadriť ľútosť nad odchodom vzácneho človeka, ktorého sme si všetci vážili. Jeho skon je nepochybne veľkou stratou aj pre slovenskú lingvistickú a akademickú komunitu. Mnohí slavisti i slovakisti na profesora Lifanova spomínajú s úctou, keďže patril k výnimočným ľuďom, na ktorých sa nezabúda.

Češť jeho pamiatke!

Literatúra

- KUBIŠOVÁ, H. (2008): Výskumy ruského slovakistu K. V. Lifanova na prelome 20. – 21. storočia. In: *Opera Slavica*, 18/2, 49 – 55.
- LIFANOV, K. (1983): Korelácia datívu a lokálu vo vývine slovenčiny. In: *Slovenská reč*, 48/6, 347 – 355.
- LIFANOV, K. (1990): K hodnoteniu jazyka básnickej skladby Š. F. Seleckého *Obraz pani krásnej perem malovaný*. In: *Slovenská reč*, 55/5, 274 – 285.
- LIFANOV, K. (1991): Typy konkurencie fonologických a morfológických jednotiek v slovakizovanej češtine. (Na materiáli Veršov slovenských od P. Benického.) In: *Slovenská reč*, 56/3, 160 – 169.
- LIFANOV, K. (1997a): K otázke podstaty jazyka východoslovenských publikácií z USA konca 19. – začiatku 20. storočia. In: *Slovenská reč*, 61/3, 84 – 96.
- LIFANOV, K. (1997b): Spisovná slovenčina existovala aj pred A. Bernolákom? In: *Jazykovedný časopis*, 48/2, 104 – 110.
- LIFANOV, K. V. (1997c): Dinamika literaturno-jazykovej situácie v Slovensku v XIV – XIX vv. In: *Australian Slavonic and East European Studies* (ASEES), 11, 1/2, 19 – 33.
- LIFANOV, K. V. (1998): Formy pronikovenia stredoslovenského ľudového koiné do oblasti avtorskej poezie (koniec XVIII v. – prvá polovica XIX v.). In: *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Band 44, 99 – 113.
- LIFANOV, K. V. (1999): *Morfologija slovenského jazyka*. Moskva: Izdatel'stvo Moskovskogo universiteta.
- LIFANOV, K. (2000): *Jazyk duchovnej literatúry slovenských katolíkov 16 – 18 vv. i kodifikácia A. Bernoláka*. Moskva: Izd. MGU.
- LIFANOV, K. V. (2001, 2008): *Genezis slovenského literaturného jazyka* (Mníchov: LINCOM Europa-Google Scholar). [Doktorská dizertácia v odbore Slovenské jazyky obhájená na Filozofickej fakulte MGU v Moskve r. 2001].
- LIFANOV, K. (2002): Hierarchia kultúrnych jazykov v slovenských písomnostiach predkodifikačného obdobia. In: *Slovenská reč*, 67/1, 19 – 29.
- LIFANOV, K. V. (2005): *Jazyk vostočnoslovenských publikácií v SŠA (koniec XIX – začiatok XX vv.)*. LINCOM Studies in Slavic Linguistics 25. München: Lincom Europa.
- LIFANOV, K. (2006): Ešte raz o jazyku východoslovenských publikácií v USA. In: *Slovenská reč*, 71/5, 282 – 286.
- LIFANOV, K. (2007a): K 110. výročiu vydania II. zväzku prednášok zo slovenskej jazykovedy T. D. Florinského. In: *Slovenská reč*, 72/5, 276 – 282.
- LIFANOV, K. (2007b): Rusko-slovenské paralely v formovaní literatúrnych jazykov. In: *I. I. Sreznevskij i istorijaslaviano-russkoj filologii: tendencii v nauche*. Riazan': Izdatel'stvo Riazanskogo gosudarstvennogo universiteta S. A. Jesenina, 30 – 33.
- LIFANOV, K. (2010): Almanach Zora a štúdium dejín spisovnej slovenčiny. In: *Opera Slavica*, 20/4, 34 – 42.
- LIFANOV, K. (2012, 2015): *Dialektologija slovenského jazyka*. Moskva: INFRA-M.
- LIFANOV, K. (2024): *Slovoizmenenie v slovenskom literatúrnom jazyku*. Moskva: INFRA-M.
- LIFANOV, K. (2025): Fonéma <z> v histórii slovenskej písomnosti. In: *Vestník Moskovského univerzitetu, Série 9, Filológia*, 3, 91 – 100.
- MAŠKOVÁ, A. (ed.) (2008, 2013): *Dunajská mozaika. Slovenská novella 20. storočia v 2 knihách*. Moskva: Izd. MIK.
- ONDREJOVIČ, S. – KMIŤOVÁ, J. (eds.) (2017): *Jazykovedné dielo Ľudovíta Štúra v historických a súčasných interpretáciách. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie k 200. výročiu narodenia Ľudovíta Štúra*. Bratislava: Veda.
- RIPKA, I. (2005): Poznámky o jazyku slovenskej tlače v USA na konci 19. storočia. In: *Slovenská reč*, 70/3, 154 – 158.

Internetové zdroje

- [1] Institut slavjanovedenija Rossijskoj akademii nauk: Ušel iz žizni K. V. Lifanov. Dostupné na: <https://inslav.ru/event/ushel-iz-zhizni-kv-lifanov> (cit. 20. 2. 2025).
- [2] Lifanov, Konstantin Vasiljevič: Genezis slovackogo jazyka. Dostupné na: <https://www.dissercat.com/content/genezis-slovatskogo-literaturnogo-yazyka> (cit. 20. 2. 2025).
- [3] Istina. MGU Moskva. Dostupné na: <https://istina.msu.ru/workers/2175084/publications/> (cit. 21. 2. 2025).
- [4] Slovacckij jazyk. Dostupné na: https://www.philol.msu.ru/~slavphil/news/2025_slovakija.pdf (cit. 20. 2. 2025).

Hedviga Kubišová

Banská Bystrica

E-mail: hkubisova@centrum.sk